

Аналіз процесів глобалізації економіки.

Нікітіна Тетяна Андріївна.

Процес глобалізації економіки – це функціонування економік окремих країн у рамках єдиної, взаємозалежної економічної системи. На протязі останніх двадцяти п'яти років спостерігається тенденція до подальшої швидкої глобалізації економіки світу.

Термін “Глобалізація” використовується в двох значеннях: в позитивному значенні для опису процесу посилення інтеграції в світову економіку; в нормативному значенні як настанова такої стратегії розвитку, яка ґрунтується на швидкій інтеграції в світове господарство.

В останній чверті XX століття цей процес глобалізації значно прискорився. Є три економічних прояви цього феномену – міжнародна торгівля, міжнародні інвестиції і міжнародні фінанси. Глобалізація може бути визначена як процес, пов'язаний з зростаючою економічною відкритістю, ростом економічної взаємозалежності та з поглибленням інтеграції у світову економіку.

Економічна *відкритість* не обмежується одними лише торговими, інвестиційними та фінансовими потоками. Вона поширюється і на товарні відносини і на потоки послуг, технологій, інформації та ідей, що переміщуються через міждержавні кордони. Крім того, економічна *взаємозалежність* асиметрична. Є висока взаємозалежність країн промислово розвинутого світу при значній залежності країн що розвиваються від промислово розвинутих країн та набагато меншою взаємозалежністю між країнами світу що розвиваються. В ситуації взаємозалежності вигоди підтримки зв'язків та витрати їх порушення приблизно однакові для обох партнерів; в тих випадках, коли такі вигоди та витрати для партнерів неоднакові, можна казати о положенні залежності. Економічна *інтеграція* переборює міждержавні границі подібні тому, як лібералізація розмила значення границь в економічних операціях. Частково це інтеграція ринків (товарів, послуг, технологій, фінансових активів) на боці попиту, а частково – інтеграція виробництва (горизонтальна і вертикальна) на боці пропозиції.

Процес глобалізації світової економіки викликав глибокі зрушення в міжнародній обстановці. За останні 25 років розрив в рівні доходів між країнами та групами населення не зменшився, а, навпроти, зріс. Економічна нерівність посилилась, а розрив в доходах між багатими та бідними країнами та між багатими та бідними жителями країн, як і між багатими та бідними серед населення світу збільшилась. Лібералізація торгівлі призвела до посилення розриву в заробітній платі між кваліфікованими та некваліфікованими робітниками, причому не тільки в промислово розвинутих країнах, а і в країнах що розвиваються. Глобальна конкуренція спонукала крупні міжнародні фірми посилити свої позиції на ринку за рахунок поглинань і придбань, що зробило ринкові структури скоріше олігополістичними, ніж конкурентними. Посилилось суперництво між країнами за експортні ринки та іноземні капіталовкладення, що отримали назву “гонки вниз”, що призвело до нерівного розподілення вигод від торгівлі та інвестицій.

Слід зазначити, що процес глобалізації вже неможливо зупинити, оскільки завдяки йому все більше людей у світі покращують свій матеріальний стан. Це визнають і супротивники і захисники глобалізації. Можна виділити найбільш важливі позитивні і негативні наслідки глобалізації економіки.

До найважливіших позитивних наслідків глобалізації економічних відносин можна віднести наступні:

- більш широке і раціональне використання виробничих ресурсів різними країнами. Промислово - розвинуті країни отримують кваліфіковану робочу силу з інших країн
- поглиблення міжнародного поділу праці.
- розвиток галузей обробної промисловості і сфери послуг.
- перелив капіталу та інших факторів виробництва у галузі з більш динамічним розвитком.
- розвиток новітніх технологій (космічних технологій, ноосфери, сервісної економіки).

До негативних наслідків глобалізації економічних відносин можна віднести наступні:

- загострення конкурентної боротьби на світовому ринку.

певні галузі втрачають деякі фактори виробництва, завдяки переливу капіталу і кваліфікованої робочої сили в інші галузі.

Глобалізація створила як нові можливості, так і нові небезпеки. Вона пов'язана з посиленням нужденності та загостренням нерівності. Вигоди та витрати розподілені по-різному. Є ті хто виграв – і в промислово розвинутому світі їх більше, ніж у світі що розвивається, але є і багато тих хто програв як в промислово розвинутому світі, так і у світі що розвивається. Серед країн виграли експортери капіталу, експортери технологій, нетто-кредитори, країни з могутньою фізичною та людською інфраструктурою і глибокою економікою, в той час як програвли імпортери капіталу, імпортери технологій, нетто- позичальники, країни зі слабкою фізичною та людською інфраструктурою і з структурно жорсткою економікою.

Процес глобалізації сприяв появі транснаціональних корпорацій (ТНК), які домінують у світовій економіці у сферах інвестицій, виробництва і торгівлі, і міжнародні банки або фінансові посередники, які контролюють світ фінансів. Слід зазначити, що процеси глобалізації економіки неоднозначно впливають на економіку приймаючих країн і країн базування ТНК. Існує багато як позитивних так і негативних чинників. Лібералізація руху капіталів й економічної діяльності ТНК сприяє підвищенню технологічного рівня виробництва, появи на ринку нових товарів і послуг, зниженню середніх витрат виробництва, але в той же час зростає залежність національних економік від діяльності ТНК. Загрозою для національних економік є і те, що для міжнародного бізнесу головною метою є максимізація прибутку і можлива ситуація, що для здійснення цієї мети будуть впроваджені дії які призведуть до посилення негативних економічних і соціальних наслідків для приймаючих країн. ТНК своєю діяльністю закріплюють перерозподіл світового продукту на користь провідних ринкових країн.

Особливу роль ТНК відіграють і в Україні, як країні з трансформаційною економікою: мають змогу активно впливати на процеси приватизації, реструктуризації виробництва, оновлення технологічної бази, формують моделі участі держави у процесах міжнародної кооперації і міжнародного поділу праці.

Треба визнати, що будь – які процеси глобалізації несуть за собою як позитивні так і негативні наслідки і необхідно так побудувати свою стратегію, щоб максимізувати позитивні наслідки і мінімізувати негативні. Саме держава для того, щоб “виграти” у грі “глобалізація” повинна розробити стратегію не тільки на внутрішньоекономічному, але і на зовнішньоекономічному рівнях при економічній та політичній взаємодії зі світом. Треба розробити економіко – математичні моделі за допомогою яких розраховувати ймовірні наслідки будь – яких глобальних процесів і вже спираючись на отриманні результати приймати рішення. Окрім цього держава повинна проводити таку політику з міжнародним капіталом, яка сприяла б поліпшенню розподілу вигід від міжнародної економічної взаємодії, обережно проводити макроекономічну політику, враховуючи всі “плюси” та “мінуси” глобальних процесів, звести до мінімуму соціальні витрати, які пов'язані з глобалізацією, зміцнювати стратегічні союзи між країнами, що розвиваються, при взаємодії з ТНК займати жорстку позицію і не йти на поступки, пропонуючи пільги і тим самим прирікати себе на програш.

Як наслідок процесів глобалізації відкрились перспективи реалізації глобальних прагнень капіталізму до організації виробництва, торгівлі, капіталовкладень і фінансів у світовому масштабі без обмежень, за виключенням жорсткого контролю за мобільністю робочої сили. ТНК і міжнародні банки бажають встановити “нові правила гри”, які дозволили їм регулювати ризики, пов'язані з глобалізацією. Для вирішення цієї задачі держави промислово розвинутого світу надають необхідну політичну підтримку та забезпечення. Багатобічна система Всесвітньої торгової організації (ВТО), МВФ та Всесвітнього банку, можливо, дає для цього найбільш важливий механізм.